 Zonnestraal vzw	Kwaliteitshandboek 4.6. Gebruikersgerichte processen 4.6.6. Het voorkomen, detecteren van en gepast reageren op grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van gebruikers	khb 4.6.6 - versie 2	1/6
---	--	----------------------	-----

Beoordeeld: Jan De Bruyn Paraaf:	Goedgekeurd: Filip Slosse Paraaf:	Geldig vanaf: 01/03/2016
-------------------------------------	--------------------------------------	-----------------------------

DOEL

(B.S. van 4-2-2011) Artikels 20,42

TOEPASSINGSGBIED

- Grensoverschrijdend gedrag (GOG) ten aanzien van gebruikers

VERWANTE DOCUMENTEN EN HULPMIDDELEN

- Khb 3.2. Geschreven referentiekader – omgaan met grensoverschrijdend gedrag
- Khb 3.2. Geschreven referentiekader - relaties en seksualiteit
- Khb 3.2. Geschreven referentiekader – omgaan met dossiergegevens
- Khb 4.6.6. Formulier grensoverschrijdend gedrag
- Khb. 4.6.6. Registratietool grensoverschrijdend gedrag
- Khb 4.6.6. Opvolgingstabel – grensoverschrijdend gedrag
- Khb 4.6.6. Werkinstructie - opstellen van een feitenboom
- Khb 8.1. Geweld, pesterijen en ongewenste (seksuele) intimiteiten op het werk.
- Khb.4.6.7. Vrijheidsbeperkende maatregelen
- Khb 4.6.7. Opvolgingstabel afzonderingsruimte
- Khb 4.6.7. Registratieformulier afzonderingsruimte
- Khb 9.1. - Protocol van verblijf en begeleiding
- Khb 9.1. - Charter collectieve rechten en plichten Zonnestraal vzw

TERMEN EN DEFINITIES

We hanteren de term '*grensoverschrijdend gedrag*' (GOG): zie definitie in referentiekader 'Omgaan met grensoverschrijdend gedrag' (in bijlage bij khb 3.2.)

Vertrouwenspersoon:

De benaming van de persoon aan wie de cliënt het eerst melding maakt van een vermoeden of feit van grensoverschrijdend gedrag. De vertrouwenspersoon bekommert zich verder om het welzijn van het slachtoffer en neemt deel aan de opvolging van de procedure.

WERKWIJZE

I. Primaire preventie: voorkomen van grensoverschrijdend gedrag

Aandachtspunten gericht naar het individu (gebruiker)

- Het vergroten van de weerbaarheid via de handelingsplanning en de vormingsprocedure
- Vorming rond seksualiteit en relaties verkennen via handelingsplanning
- Inspraak van gebruikers stimuleren
- Stimuleren van inclusie en uitbreiden van netwerken
- Leren erkennen en op gepaste wijze leren omgaan met gevoelens
- Vervolgen en eventueel berechten van de pleger

Aandachtspunten gericht naar medewerkers en derden (belangrijke betrokken derden, vertegenwoordigers, etc.)

- vergroten van de openheid tav misbruik door vorming, training en opleiding aan te bieden
- personeelsbeleid (arbeidsreglement, functieprofiel, gedragscode)
- toelichting bij preventieprogramma's
- stimuleren van onafhankelijkheid

II. Secundaire preventie: grensoverschrijdend gedrag erkennen en stoppen, op gang brengen van de hulpverlening

Stap 1: Melding

- Iedere persoon kan een vermoeden of feit melden bij een medewerker van zijn keuze.
- De medewerker aanhoort de melder en fungeert als vertrouwenspersoon.

 Zonnestraal vzw	Kwaliteitshandboek 4.6. Gebruikersgerichte processen 4.6.6. Het voorkomen, detecteren van en gepast reageren op grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van gebruikers	khb 4.6.6 - versie 2	2/6
---	--	----------------------	-----

Stap 2: Signaleren

- Medewerkers zijn verplicht signalen, klachten of vaststellingen van grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van een gebruiker te melden bij de directe leidinggevende, de pedagogische staf, de afdelingscoördinator. Dit dient te geschieden met behulp van de registratietool grensoverschrijdend gedrag (Khb. 4.6.6.) in het individuele bewonersdossier van de gebruiker.
- De directe verantwoordelijke evalueert de situatie en overweegt om maatregelen ter bescherming van klager/slachtoffer en ter verwijdering van de verdachte te versterken.
- De melding gebeurt zo snel mogelijk en ten laatste binnen de 3 dagen. In geval van betrapting op heterdaad, wordt onmiddellijk melding gemaakt.

Stap 3: Nagaan vermoeden of feit

- In een gesprek met de gebruiker tracht de medewerker en/of leidinggevende en/of pedagogische staf te toetsen of het een vermoeden of een feit betreft.
- De gebruiker wordt daarbij geïnformeerd over de mogelijke stappen die kunnen worden gezet (zie infra).

3.1. Vermoeden

- Indien men niet komt tot het besluit van een feit blijft het team (dat de gebruiker ondersteunt) de situatie nauwkeurig opvolgen in het bewonersdossier.
- In overleg met het team wordt nagegaan welke maatregelen genomen worden om de veiligheid en de integriteit van de betrokkene (en andere gebruikers) te garanderen.
- Aan de gebruiker wordt mogelijkheid tot (externe) hulpverlening aangeboden, en indien hij hierop wenst in te gaan wordt dit mogelijk gemaakt.
- Indien de betrokken gebruiker wenst dat er verdere stappen worden gezet en/of er gevaar is voor zijn integriteit, wordt het vermoeden verder behandeld als een zwaar feit. Indien dit niet het geval is, hebben de betrokken medewerkers recht tot geheimhouding.

3.2. Feit

- Wanneer men komt tot het besluit van een zwaar feit én de cliënt wenst dat er verdere stappen worden gezet en/of er is een gevaar voor zijn integriteit, worden volgende stappen gezet (zie infra).

Stap 4: procedure 'wat te doen bij een feit'

Eerste handelingen

- Mogelijke bedreigingen van het slachtoffer door de verdachte worden onderzocht. Onmiddellijke acties worden overwogen om de klager/slachtoffer te beschermen en de verdachte te verwijderen
- De directie wordt op de hoogte gebracht. Indien de melding rechtstreeks bij de directie of de pedagogische staf wordt gedaan, melden deze dit de dienst van het vermoedelijke slachtoffer.
- De pedagogische stafmedewerker stelt een supervisieteam samen.
- De medewerker die de melding doet, vult samen met de direct leidinggevende of de pedagogische stafmedewerker het formulier grensoverschrijdend gedrag in. Op dit formulier wordt de verdere afhandeling van de procedure geregistreerd.

Samenstelling en opdracht supervisieteam (SV)

Samenstelling supervisieteam

De pedagogische stafmedewerker stelt een supervisieteam samen en coördineert. Dit team bestaat uit:

- De pedagogische stafmedewerker en/of de directe leidinggevende
- Vanuit de betrokkenheid op het vermoedelijke slachtoffer: de aandachtsbegeleider
- Vanuit betrokkenheid op de vermoedelijke dader: een afgevaardigde
- De voorzitter kan de samenstelling van het supervisieteam tijdelijk uitbreiden in functie van zijn opdracht, bv. maatschappelijk werker, een externe deskundige, etc.

Opdracht supervisieteam

Het supervisieteam zorgt zo snel mogelijk voor een verificatie van de melding. Hierbij kan gebruik gemaakt worden van '4.6.6. werkinstructie - opstellen van een feitenboom'. Onderdelen van deze verificatie kunnen zijn:

 Zonnestraal vzw	Kwaliteitshandboek 4.6. Gebruikersgerichte processen 4.6.6. Het voorkomen, detecteren van en gepast reageren op grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van gebruikers	khb 4.6.6 - versie 2	3/6
---	--	----------------------	-----

- Een interview met de medewerker die de melding deed.
- Een interview met het slachtoffer door een deskundige en/of lid van het SV
- Een interview met de verdachte door een deskundige en/of een lid van het SV
- Observatie van slachtoffer en/of verdachte
- Luisteren naar de teamleden
- Overwegen om contact op te nemen met derden
- Opvolging lichamelijk onderzoek. De medewerker regelt een lichamelijk onderzoek van het slachtoffer bij een arts naar keuze bij aanwijzingen van fysiek misbruik of geweld (wanneer geslachtsverkeer zeer recent plaatsgevonden heeft, is een lichamelijk onderzoek ook van groot belang voor de bewijslast).

Klacht controleren

De verdachte bekent of de verdachte ontkent.

Acties en maatregelen ondernomen

Actieplan

Het supervisieteam bepaalt welke stappen verder genomen worden. Bij het op te stellen plan kan het coördinatieteam advies vragen aan externe deskundigen indien nodig.

Het actieplan omvat o.a. het volgende:

- Begeleiding van en hulpverlening aan het slachtoffer.
- Begeleiding en aanpak van de verdachte.
- Voorkomen van de eventuele herhaling van grensoverschrijdend gedrag.
- Informatieverstrekking aan en begeleiding van de gebruiker.
- Informatieverstrekking aan en ondersteuning van het begeleidende team van het slachtoffer en van de verdachte.
- Informatieverstrekking aan en ondersteuning van andere gebruikers.
- Afspraken i.v.m. interne en externe communicatie.

Begeleiding van en hulpverlening aan het slachtoffer

- De keuze van hulpverlening is van diverse omstandigheden afhankelijk en zal per gebruiker worden afgewogen, in samenspraak met de gebruiker en het begeleidingsteam.
- Er worden maatregelen genomen en afspraken gemaakt om de veiligheid van het slachtoffer en andere gebruikers te waarborgen en verder geweld en misbruik uit te sluiten.
- De begeleiding en hulpverlening wordt opgenomen in het handelingsplan.
- De begeleiders staan in voor uitvoering, ondersteund door de direct leidinggevende en het supervisieteam. De pedagogische opvolging valt onder de verantwoordelijkheid van de pedagogische stafmedewerker.

Begeleiding en aanpak van de verdachte

A. De verdachte is geen gebruiker

De opvolging van de verdachte valt, vanaf de eerste fase van melding, onder de verantwoordelijkheid van de directie, met ondersteuning van het diensthoofd en/of de pedagogische stafmedewerker. Eventuele melding bij of inschakeling van gerechtelijke diensten of vertrouwenscentra, hoort tot de bevoegdheid van de directie.

B. De verdachte is een gebruiker

- De begeleiding en hulpverlening wordt opgenomen in het handelingsplan. De begeleiders staan in voor uitvoering, ondersteund door de direct leidinggevende en het supervisieteam. De pedagogische opvolging valt onder de verantwoordelijkheid van de pedagogische stafmedewerker. Externe deskundigen kunnen hierbij betrokken worden.
- Indien beperkende maatregelen worden genomen, staat het begeleidingsteam in voor het toezicht op het strikt naleven ervan.
- De begeleiding en behandeling dienen aan volgende voorwaarden te voldoen:
  - o De veiligheid van het slachtoffer en de andere gebruikers moet gewaarborgd worden.
  - o Het gedrag van de verdachte moet hanteerbaar blijven.

 Zonnestraat vzw	Kwaliteitshandboek 4.6. Gebruikersgerichte processen 4.6.6. Het voorkomen, detecteren van en gepast reageren op grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van gebruikers	kvb 4.6.6 - versie 2	4/6
---	--	----------------------	-----

- Indien nodig, moeten beperkende maatregelen met een vastgestelde termijn worden genomen ter voorkoming van geweld en misbruik.
- Bespreking van de beleving van de verdachte moet opgenomen worden in de begeleiding.

In geval de verdachte onterecht is beschuldigd

- Een beschuldiging t.a.v. een gebruiker kan ten onrechte gedaan zijn. Wanneer blijkt dat dit zo is, wordt de beschuldigde geïnformeerd door de directie of het diensthoofd van zijn dienst. Het supervisieteam gaat ook na, wie verder moet geïnformeerd worden om aan te geven dat de beschuldiging onterecht bleek te zijn.
- Het supervisieteam onderzoekt wat de achtergrond van de ten onrechte gedane beschuldiging is. Het doel van deze evaluatie is te voorkomen dat onterechte beschuldigingen in de toekomst plaatsvinden.
- Het supervisieteam heeft de verantwoordelijkheid om in geval van een onterechte beschuldiging de vermeende verdachte begeleiding te bieden, ten einde schadelijke gevolgen te vermijden of te beperken.

Communicatie en ondersteuning

- De vertegenwoordiger of voogd van het vermoedelijke slachtoffer en de verdachte worden door de maatschappelijk werker op de hoogte gehouden van de ondernomen stappen.
- Informatie aan derden kan enkel mits toestemming van de betrokken gebruiker. In het overleg worden de gevolgen van het al dan niet informeren van derden opgenomen.
- Het supervisieteam staat ook in voor eventuele ondersteuning aan derden. Dit kan desgewenst gedelegeerd worden naar externe deskundigen.
- Het begeleidingsteam van de gebruiker krijgt de informatie die nodig is van de vertegenwoordiger van het supervisieteam. Die vertegenwoordiger informeert het team zonedig over het plan van aanpak, het verdere verloop en concrete afspraken i.v.m. omgaan met de informatie.
- De individuele medewerker en het begeleidingsteam kunnen door emotionele betrokkenheid in de problemen komen nadat misbruik en geweld t.a.v. een gebruiker bekend wordt. De direct leidinggevende draagt zorg voor eventuele ondersteuning.
- Het supervisieteam overweegt of er in functie van preventie anderen moeten geïnformeerd worden.

Rapportage

- De voorzitter van het supervisieteam rapporteert op het AO.
- In geval van zware feiten, rapporteert de voorzitter direct na de melding.
- Zware feiten worden opgevolgd via een tabel 'grensoverschrijdend gedrag' op het netwerk door de pedagogische staf.

Rapportage aan het VAPH

- Elk grensoverschrijdend gedrag dient vervolgens door de voorzitter gemeld te worden aan het VAPH wanneer zich mogelijk strafbare feiten hebben voorgedaan binnen de hulpverleningscontext.
- Bepalen of een gedrag grensoverschrijdend is, is een feitelijke ad hoc appreciatie die door Zonnestraat moet gedaan worden. Situaties waarin gedrag gewoonlijk met normale al dan niet pedagogische corrigerende maatregelen kunnen aangepakt worden, en die niet als traumatisch beschouwd kunnen worden, moeten niet gemeld worden.
- Op de website van het VAPH, www.vaph.be wordt een mailbox, gog@vaph.be voorzien voor de meldingen aan de hand van een registratieformulier. Dit formulier is te downloaden op deze website.

III. Beperken van de negatieve gevolgen van situaties van misbruik op lange termijn

- Na afloop van een procedure rondom grensoverschrijdend gedrag wordt de gevolgde procedure geëvalueerd door de pedagogische staf.
- Naar aanleiding van de evaluatie kunnen maatregelen genomen worden, met het oog op het beperken van de negatieve gevolgen van grensoverschrijdend gedrag op lange termijn.

	<p align="center">Kwaliteitshandboek 4.6. Gebruikersgerichte processen 4.6.6. Het voorkomen, detecteren van en gepast reageren op grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van gebruikers</p>	kvb 4.6.6 - versie 2	5/6
--	--	----------------------	-----

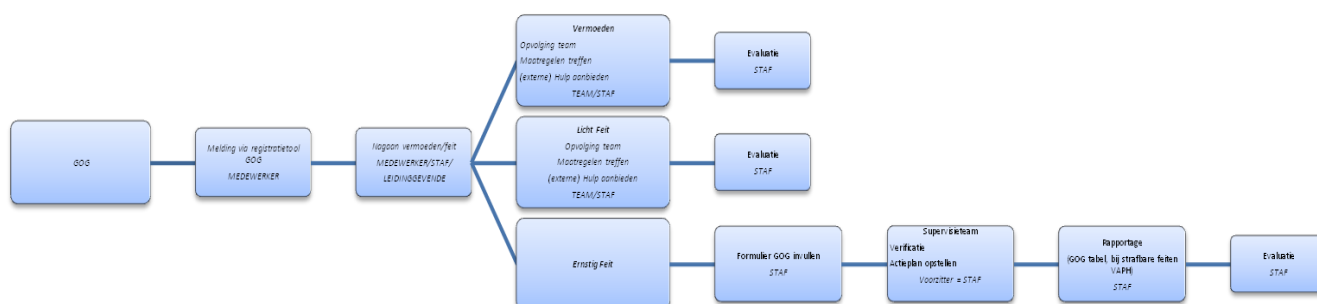
- We hebben oog voor nazorg en herstel, zowel ten aanzien van het slachtoffer, de (vermoedelijke) dader als mogelijke betrokkenen. Voor nazorg en herstel hanteren we volgende checklist met aandachtspunten na een incident:

T.a.v. gebruiker als slachtoffer:	
Onmiddellijk:	Opvang en steun aan het slachtoffer; persoonlijke aandacht en gesprek
	Indien de vraag of nood zich stelt, communicatie met familie, vertegenwoordigers en/of andere gebruikers
	Indien de vraag of nood zich stelt, contacteren van andere (gerechtelijke) instanties
Op korte termijn (dagen):	Evalueren incident, afspraken maken en verdere maatregelen nemen
	Herstelgericht gesprek (zo mogelijk) met de (vermoedelijke) dader
	Juridische aspecten (verzekering, bijstand, etc) bekijken
	Herstel objectieve en subjectieve schade
Op lange termijn:	Inschakelen van extra ondersteuning overwegen (intern, extern)

T.a.v. gebruiker als (vermoedelijke) dader:	
Onmiddellijk:	Disciplinaire stappen
	Indien de vraag of nood zich stelt, communicatie met familie, vertegenwoordigers en/of andere gebruikers
	Indien de vraag of nood zich stelt, contacteren van andere instanties
Op korte termijn (dagen):	Evalueren incident, afspraken maken (contract) en maatregelen nemen
	Sanctioneren
	Juridische aspecten (verzekering, bijstand, etc) bekijken
	Werken naar herstel
Op lange termijn:	Wijze van opvolging in functie van preventie

T.a.v. medewerkers, vrijwilligers of externen als (vermoedelijke) dader(s):
Naar medewerkers toe wordt het arbeidsreglement toegepast. Naar medewerkers, vrijwilligers of anderen worden zo nodig externe (juridische) instanties ingeschakeld.

SCHEMATISCHE VOORSTELLING WERKWIJZE

 Zonnestraal vzw	Kwaliteitshandboek 4.6. Gebruikersgerichte processen 4.6.6. Het voorkomen, detecteren van en gepast reageren op grensoverschrijdend gedrag ten aanzien van gebruikers	kvb 4.6.6 - versie 2	6/6
--	--	----------------------	-----

REGISTRATIES

Registratie	Wie	Indexering	Bewaartermijn
Individueel handelingsplan en individueel dossier	Aandachtsbegeleider	Elektronische registratie op het interne netwerk met toegang voor alle leden van het multidisciplinaire team	Onbepaald
Formulier grensoverschrijdend gedrag Registratieformulier VAPH	Pedagogisch stafmedewerker	Volgens datum in bewonersdossier van slachtoffer of dader (te vermelden in opvolgingstabel grensoverschrijdend gedrag)	Onbepaald
Opvolgingstabel grensoverschrijdend gedrag	Pedagogisch stafmedewerker	Elektronische registratie op het interne netwerk met toegang voor alle leden van het A.O.	Onbepaald
Registratietool grensoverschrijdend gedrag	Pedagogisch stafmedewerker en begeleider	Elektronische registratie op het interne netwerk met toegang voor alle leden van het multidisciplinaire team	Onbepaald